

Crkvena glazba iza II. Vatikanskog sabora u njemačkom govornom području i kod nas

U jeku liturgijske reforme, koja je uzela posebno velikog maha iza II. vatikanskog sabora, i reforma crkvene glazbe ima svoje predviđeno mjesto. Činjenica da iza sabora imamo »novu misu«, a i nove obrede dijeljenja pojedinih sakramenata, uvjetovala je da i glazba, pjevanje kod svih tih bogoštovnih čina bude prilagođena momentalnom zahtjevu liturgijske reforme. Liturgijskom reformom, poimence uvođenjem narodnog jezika u liturgiju, postalo je i crkveno pjevanje i službeno priznato kao integralni dio liturgijskih čina. Kao što je novi misal i lekcionar nuždan u prvom redu svećeniku i lektoru, tako je isto nužno da zajednica vjernika posjeduje liturgijsku pjesmaricu. Time ona ima mogućnost da »svojim pjevanjem — zajedno sa svećenikom-celebrantom i službenicima oko oltara na poseban način manifestira svoju živu i djelotvornu vjeru u Boga«.¹

Da je to preporuka i želja sabora, a ujedno i nužnost za što potpunije provođenje cjelokupne liturgijske obnove, bilo je jasno i jasno je sigurno svim nacionalnim Biskupskim konferencijama. Ali, to još ne znači da su se i sve BK podjednako založile da na vrijeme, odnosno čim prije, izrade i predaju na upotrebu vjernicima pjesme, prilagođene obnovljenim liturgijskim obredima. BK koje su po mom mišljenju do sada najozbiljnije pristupile takovom jednom zamašnom poslu bile su BK njemačkog govornog područja, tj. SR Njemačke, Austrije, DR Njemačke i Švicarske.² — Svrha ovog napisa jest kratak prikaz baš toga njihova posla: što i kako su oni radili, od kakvih rezultata su došli? Da li njihovo iskustvo može i nama u Hrvatskoj, odn. pripadnicima hrvatskog govornog područja, u nekoj mjeri pomoći; kako stoje momentalno stvari kod nas u pogledu pripremanja jedne solidne nove liturgijske pjesmarice koja će moći zadovoljiti potrebe vjernika u njihovom sve aktivnijem angažiranju kod liturgijskih čina?

Prvi počeci na izradi jedne nove liturgijske pjesmarice za njemačko govorno područje datiraju još iz 1963. Njemački biskupi su bili tada odlučili izdati jednu ZAJEDNIČKU PJESMARICU namjesto nekoliko desetaka dotadašnjih, koje su bile u upotrebi.³ No, tek s početkom izdavanja novih liturgijskih tekstova prišlo se ozbiljnije i studioznije i radu na novoj ZAJEDNIČKOJ PJESMARICI (EINHEITSGESANGBUCH — skr. EGB). Oformljena je posebna komisija, sastavljena od 85 članova, na čelu koje je bio najprije nadbiskup kölnski (sada kardinal) Volk, kojega je zamijenio pomoćni biskup padernoborski Dr Paul Nordhues. Uz nekoliko njemačkih i austrijskih biskupa komisiju su sačinjavali liturgičari, muzikolozi, himnologzi, stručnjaci za narodni melos, muzički sociolozi. — Cjelokupan posao podijeljen je bio na devet grupa, odnosno podgrupa, kako bi se polučio što bolji rezultat čitavog pothvata. Pojedine grupe su obrađivale slijedeća područja:

Grupa I — podgrupa A — misne pjesme (pjesme za euharistijsko slavlje);
podgrupa B — ordinariji misâ

— latinski i domaći, kao i ostali dijelovi za pjevanje kod euharistijskog slavlja;
Grupa II — psalme i pjevanje časoslova (jutarnja, večernja);
Grupa III — »služba riječi«;
Grupa IV — razne pobožnosti;
Grupa V — litanije i aklamacije;
Grupa VI — sakramenti i sakramentali;
Grupa VII — pokorničko bogoslužje i ispovijed
Grupa VIII — pojedinačne molitve (Einzelgebete);
Grupa IX — dječja služba božja.

Kako je svim grupama bio isti cilj (nova pjesmarica), imali su, i pridržavali su se za vrijeme rada i istih principa:

— tekstovi pjesama u novoj pjesmarici morali su odgovarati, odnosno biti pripremljeni prema najnovijim prijevodima liturgijskih tekstova;
— popijevke bi morale biti »teološki zrele«, tj. prikladne za poimanje današnjeg modernog čovjeka;
— pri sastavljanju nove pjesmarice trebalo je misliti i na ekumenski momenat budući da je u skoro svakoj biskupiji njemačkog govornog područja prisutan i izvjestan, ako ne velik, broj kršćana drugih vjerskih zajednica.⁴

Na početku samog rada trebalo je istražiti ima li dovoljan broj pjesama koje obrađuju glavne teme liturgijskih slavlja. Rezultat je bio sve drugo nego utješan: u svim područjima kako liturgijske godine, tako i drugih liturgijskih slavlja konstatiran je veliki nedostatak nužno potrebnih pjesama. Trebalo je pristupiti stvaranju novih tekstova i melodija. Ali, činjenica da se solidne i kvalitetne nove pjesme koje bi ispunile te postojeće praznine ne stvaraju preko noći, odnosno samo dobrom voljom ili nečijim nalogom, i ovaj put se pokazala u jednoj izvjesnoj mjeri ispravnom.

Za stvaranje novih tekstova komisija, tj. glavna njena grupa, uzela je za podlogu Bibliju, konkretnije — psalme i neke novozavjetne tekstove.⁵ Posebno su svetopisamski tekstovi došli do izražaja u ulaznim, pričesnim, prikaznim pjesmama i pjesmama zahvale.

Glavna grupa i sve podgrupe bile su svjesne da ne prave nešto što će biti u upotrebi od danas do sutra. Stoga su nastojali učiniti doista kvalitetne stvari, pronaći najbolja rješenja. Mnogi njihovi radovi i rješenja kao i obrazloženja istih, bila su od vremena do vremena objavljivanja u časopisima »Gottesdienst« i »Musik und Altar«. Tako je mogla i široka publika sudjelovati u pripremanju nove pjesmarice svojim primjedbama i kritikama, što je sigurno doprinijelo boljoj kvaliteti iste.

Da bi najširi krug vjernika i pastoralnih radnika mogao biti dobro upoznat s najvećim i bitnim dijelom buduće Zajedničke pjesmarice, pristupila je glavna komisija periodičnom izdavanju popijevki, objavljivanju rezultata rada svih navedenih grupa i podgrupa. Nakon što bi prošle kroz »sito« kritike i primjedbi tako velikog »žirija«, trebale su te pjesme ući u konačnu redakciju EGB. — Već

koncem 1969. izašla je prva publikacija koja je obuhvaćala ADVENT, ali nekompletno. Bili su to uglavnom pripjevni psalmi za sve četiri adventske nedjelje. Narednih godina izlaze su publikacije ovim redom:

1970. TEKSTOVI I MELODIJE ZA PJEVANJE VECERNJE I POHVALA;
POPIJEVKE ZA EUHARISTIJSKO SLAVLJE PREKO GODINE;
1971. TEKSTOVI I POPIJEVKE ZA POKORNIČKO BOGOSLUŽJE;
SLAVLJE VELIKOG TJEDNA;
1972. POPIJEVKE ZA USKRSNO VRIJEME U KLJUČIVO S DUHOVIMA;
POPIJEVKE ZA ADVENT I BOŽICNO VRIJEME;
KORIZMENE POPIJEVKE;
POPIJEVKE ZA EUHARISTIJSKO SLAVLJE S DJECOM;
POPIJEVKE ZA EUHARISTIJSKO SLAVLJE S MLADEŽI;
1973. POPIJEVKE ZA SAKRAMENAT KRŠTENJA.

Zahvaljujući ovim **probnim publikacijama** mogli su se vjernici i svi pastoralni radnici upoznati s kvalitetom i kvantitetom njihove nove službene pjesmarice. Svojim sugestijama i kritikama (koji put i veoma oštrim) učinili su da i glavna komisija upotpuni svoje radove i svoje prijedloge, kako bi konačno izdanje pjesmarice moglo zadovoljiti sve one koji se njome budu služili.

U prvoj polovici ove godine bio je najveći dio čitavog pothvata već priveden kraju, tako da se moglo tražiti od BK i službeno odobrenje nove pjesmarice. BK SR Njemačke, a ne dugo iza toga i Austrije odobrili su na svojim jesenjim plenimima — uz neke male nadopune — cio rezultat rada glavne i svih ostalih grupa koje su radile na Zajedničkoj pjesmarici. Oko 250 popijevki za sva liturgijska slavlja čekaju samo manje tehničke korekture, prije nego što će biti izdane u jednoj jedinjoj Zajedničkoj pjesmarici, za sve biskupije njemačkog govornog područja obaveznoj. Tako će uskoro milijuni vjernika njemačkog govornog područja imati u rukama doista solidnu pjesmaricu, koja će sigurno moći opravdati očekivanja i želje svih onih koji žele što bolje i aktivnije sudjelovati kod liturgijskih slavlja. —

Bio je to samo jedan letimični prikaz rada BK njemačkog govornog područja na izradi nove liturgijske pjesmarice, koju je zahtijevala sadašnja poetsaborska liturgijska obnova. Ne ulazeći u prikazivanje stvarnog stanja na tome području kod drugih evropskih i izvanevropskih manjih i većih naroda, bit ću slobodan osvrnuti se barem ukratko na našu situaciju u Jugoslaviji, odnosno u hrvatskom govornom području.

Kako u njemačkom govornom području, tako se i kod nas osjećala i osjeća prijevremena potreba jedne nove crkvene pjesmarice, koja bi odgovarala sadašnjem stanju liturgijske obnove. Ako pak pokušamo povući neke paralele između zemalja njemačkog govornog područja i nas, doći ćemo do zanimljivih rezultata:

— u kvaliteti i kvantiteti crkvenih liturgijskih popijevki zaostajemo mi;
— isto tako zaostajemo mnogo u organiziranom, temeljitom i opsežnom radu na izdavanju nove liturgijske pjesmarice.
Naša BK je prije nekoliko godina odobrila »Hrvatski kantual« kao prikladnu crkvenu pjesma-

ricu za liturgijska slavlja. Nije ni imala drugog izbora, jer momentalno nije postojala ni jedna takva kompletna zbirka naših crkvenih popijevki. A Kantual je, to svi dobro znamo i previše siromašan da bi u potpunosti mogao zadovoljiti nove pastoralne potrebe. A i liturgijske knjige su bile trenutno preče. (!?) Jedini koji je slušao i htio čuti vapaje pastoralnih radnika i vjernika bio je Institut za crkvenu glazbu u Zagrebu. No, nije mogao ništa konkretnije poduzeti, jer su nedostajala financijska sredstva. Unatoč nemogućnosti organiziranijeg i temeljitijeg rada na stvaranju nove liturgijske pjesmarice, entuzijasti iz Instituta nisu prestali s radom. Taj njihov entuzijazam je urodio i plodom. Nedavno nas je sve veoma obradovala »Nova crkvena pjesmarica«, koju je Institut izdao uz pomoć Kršćanske sadašnjosti.

Ne bih želio ulaziti u kritiku same pjesmarice, u njen sastav, odnosno njenu mogućnost da odgovori potrebama današnjeg trenutka u liturgijskom životu naše Crkve. Nakon prvog letimičnog pogleda u pjesmaricu, može se sa sigurnošću ustvrditi da će ona razveseliti mnoge svojim suvremenim teološkim jezikom i samim izborom pjesama za pojedina liturgijska slavlja. Pohvalu zaslužuje kako prerađivanje prijašnjih tekstova naših crkvenih popijevki, odnosno njihovo posuvremenjivanje, tako i velik broj novih kompozicija, posebno ulaznih, pripjevnih, darovnih, pričesnih pjesama, kao i pjesama uz dijeljenje pojedinih sakramenata. Sama činjenica da je toliko izvornog biblijskog teksta došlo u građu nove pjesmarice mora veseliti.

No, uzevši sve skupa, ova »Nova crkvena pjesmarica« bi trebala poslužiti samo kao **prelazna faza** za stvaranje doista kompletne i reprezentativne pjesmarice. Za takav posao je nužno potrebno angažiranje same BK, odnosno većeg broja stručnjaka, kako liturgičara, i muzičara, ali i jezikoslovaca i pastoralnih radnika. Jedino većim angažiranjem u prvom redu kompetentnih ljudi, a onda i čitave naše katoličke javnosti, moći ćemo dobiti vrijedno djelo koje će moći ispuniti očekivanja i želje milijuna naših vjernika. Nadajmo se da ćemo i to doživjeti — u dogladno vrijeme.

¹ A. Milanović, Instrukcija »Musicam sacram«, u »Sv. Cecilija«, časopis za duhovnu glazbu, Zagreb, god. XXXIX (1969), br. 3, str. 66.

² Koliko mi je poznato samo je BK Kanade izradila i izdala koncem 1972. novu liturgijsku pjesmaricu za dio vjernika koji govore engleski. — »Gottesdienst«, god. 7 (1973), br. 2, str. 14
Švicarska BK je sama izdala 1966. »Crkvenu pjesmaricu« »Kirchengesangbuch« — KGB, ali je imala svoje predstavnike i u komisiji koja je radila na izradi EGB. —

³ Skoro svaka dijezeza, ili barem pokrajina, u njemačkom govornom području imala je vlastitu svoju pjesmaricu.

⁴ Katolici i protestanti u Njemačkoj imaju veliki broj zajedničkih pjesama. Preko stotinu takovih pjesama nalazi se u Zajedničkoj pjesmarici — EGB, GD, 7 (1973), 12, str. 96.

⁵ Tekstovi sv. Pisma u njemačkim crkvenim pjesmama imaju već dugu tradiciju. — GD, 7 (1973), 10, str. 77.

LITERATURA:

- »GOTTESDIENST«, časopis sa informacijama i prijedlozima liturgijskih instituta Njemačke, Austrije i Švicarske, godišta 1-7 (1967—1973), Freiburg-Wien-Einsiedeln.
- »MUSIK UND ALTAR«, godišta 20-25 (1968—1973), Freiburg i. Br.
- Protokol sa sjednica glavne komisije za izradu EGB sjednica 3—10.
- »SV. CECILIJA«, časopis za duhovnu glazbu, glasilo Instituta za crkvenu glazbu u Zagrebu, god. XXXIX (1969), XLII (1972).
- NOVA CRKVENA PJESMARICA, Zagreb-Frankfurt/M 1973.

Franjo Komarica